

Kaposvári Gyógypedagógiai Vademecum II.

Újabb megközelítések a gyógypedagógiában

Szerzők: Dr. Bilonka Boglárka, Bosnyák-Varga Tímea, Kátainé Lusztig Ilona,
Szabó Nóra, Szili Katalin

Lektorálta: Dr. Varga Imre

Szerkesztette: Takács István

Megjelent a TÁMOP-4.1.2.B.2-13/1-2013-0014 azonosító jelű a „Pedagógusképzést
segítő hálózatok továbbfejlesztése a Dél-Dunántúl régióban” elnevezésű
pályázat keretében.

ISBN 978-963-9821-93-4

© Dr. Bilonka Boglárka, Bosnyák-Varga Tímea, Kátainé Lusztig Ilona, Szabó Nóra,
Szili Katalin

Első kiadás

Kaposvár, 2015

Felelős kiadó: Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar

Borító: Rónai Gábor

Nyomda: Dombóvári SZEC SOX Kft.

TARTALOMJEGYZÉK

Előszó.....	5
Gyermekvédelem Portugáliában.....	7
Bosnyák-Varga Tímea – Kátainé Lusztig Ilona	
Az integráció megvalósulása a flamand gyógypedagógia rendszerben	23
Szabó Nóra – Szili Katalin	
A fogyatékos embereket érintő jogfejlődés és egészségügyi kultúra alakulása Magyarországon a X-XIX. században	33
Bílonka Boglárka	

AZ INTEGRÁCIÓ MEGVALÓSULÁSA A FLAMAND GYÓGYPEDAGÓGIA RENDSZERBEN

Szabó Nóra – Szili Katalin

Flandriában dichotómia figyelhető meg a többségi oktatás és a gyógypedagógia között. A gyógypedagógia (BuO) körébe tartoznak a fogyatékos gyermekek, akik nem vehetnek részt a többségi oktatásban, így szegregált intézményi keretek között kell, hogy tanuljanak. A tanulási ellátás nevű tervezett oktatási reform ezt a kettősséget hivatott megszüntetni a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek esetében. A középsúlyos és súlyos értelmi fogyatékos gyermekek egy részét a többségi oktatás fogadja gyógypedagógiai támogatással, az integrált oktatás (GON), illetve az inkluzív oktatás (ION) keretein belül. Ezen túlmenően többlet SNI óraszám, speciális taneszközök is rendelkezésre állnak. A beteg, illetve rossz egészségügyi állapotú gyermekek számára lehetőség van ideiglenes (TOAH), vagy állandó magánoktatásra (POAH). Az idegen anyanyelvű tanulóknak biztosított egy fogadóosztály (OKAN), illetve a nyomon követés időszakában további támogatást is kapnak. A hátrányos helyzetű, a migráns, illetve az etnikai kulturális kisebbségben élő gyermekek a nyilvántartásba vételkor elsőbbséget élveznek. Azok az intézmények, amelyek tanulók egy minimális számú csoportját ellátják, az egyenlő oktatási esélyek (GOK) politikájának köszönhetően kiegészítő támogatásra tarthatnak igényt. Annak érdekében, hogy a hollandnyelvű iskolák, amelyek Brüsszel környékén, a periféria területén, illetve a nyelvi határon működnek, megküzdjenek a heterogén hollandtudással a tanulói populációban, speciális eszközök és támogatás áll rendelkezésre (Verstraete, 2010).

A flandriai gyógypedagógiai ellátás

Flandriában az 1970-es gyógypedagógiai törvény meghatározta a gyógypedagógia jövőbeni feladatait, az oktatás különböző szintjeit, a személyzeti kötelezettségeket, az államhatáskörét, a tanácsok és bizottságok szerepét. 1978-ban a jelenlegi tipológia is megalkotásra került. Az 1967-1977-es tanévben a lassan tanuló gyermekek számára létrejöttek az úgynevezett javító osztályok, tanulást segítő tanárok közreműködésével, és 1980-ban megkezdte működését az integrált oktatás (GON). Először a fizikai, illetve érzékszervi fogyatékos tanulók vehettek részt a programban, a többségi oktatás keretein belül tanulhattak, gyógypedagógiai támogatással. A szociális fejlődés előtérbe kerülésével a flamand oktatáspolitikai új célcsoportokat nevezett meg az 1990-es évek elején. 1989-ben elindították az oktatási prioritás politikája nevű programot (OVV), a bevándorlók gyermekei számára. Később a részt vevő gyermekeket az egyenlő oktatási esélyek politikája elnevezésű programba (GOK) integrálták. 1993-ban indult a sajátos nevelési igényűek többségi oktatásában való kizárásáról szóló projekt (ZVB) azzal a céllal, hogy az oktatásból kimaradt, és hátrányos helyzetű, etnikai kulturális kisebbségből érkező gyermekeket bevonja a közoktatásba. 1992-ben az idegen anyanyelvű gyermekek számára létesültek úgynevezett fogadó osztályok (OKAN). A hollandul nem beszélő, az országba érkező, vagy nyitott menekültügyi központban tartózkodó tanulók vehetnek részt a programban. Az idegen anyanyelvű tanulók fogadó oktatása a többségi oktatás keretein belül zajlik. 2002. június 28-án kiadták az egyenlő oktatási esélyek rendeletét (GOK Decreet). Ezzel létrejött a kirekesztés, a társadalmi szegregáció és a diszkrimináció ellen küzdő politika, amely nagy hangsúlyt fektet a hátrányos helyzetű gyermekek képzésére (Verstraete, 2010).

A fiamand oktatási rendszer jellemző képességeit, illetve megvalósítani az új rendszert, amely négy klaszter és öt SNL-szint alapján kategorizálja a tanulókat. A négy klaszter a gyermekek sajátosságai alapján tesz kibontakozást. Az első klaszterbe azok a gyermekek tartoznak, akik valószínűleg nem rendelkeznek problémákkal, mégis külön oktatási egységet igényelnek (pl.: idegen ajkú szülői és azok a gyermekek, akik hiányosságokkal rendelkeznek, am ezek nem rendelkezéssel, süllyos tanulási zavarokkal (pl.: diszlexia) küzdenek. Illetve ide tartoznak a készségeket a többeségi oktatás és a gyogyepedagógia között. Az első két szint a többeségi oktatáshoz tartozik. Az első szinten a prevenció, differenciálás és a karmenestés történik, míg a második szint feladata a kompenzálás. Mindeket szint tanuló hangyományos tanterv szerinti tanulnak, és többeségi bizonyítványt kapnak. A harmadik szint tanuló gyermekek a többeségi, illetve a gyogyepedagógiai iskolák körébe. A negyedik szinten tanuló gyermekek rendszerint gyogyepedagógiai körülmények között tanulnak. A harmadik és negyedik szinten az iskola körébe egyéni fejlesztési tervek készítenek a tanulókat számára, és néhány kivétel esetén kívül alternatív bizonyítványt kapnak a tanulók. Az ötödik SNL-szinten azok a gyermekek helyezkednek el, akik hosszabb ideig, vagy egyáltalán nem képesek iskolába járni. Ide tartoznak a kórházi iskolák és prevencióriumok tanulói, az ellátandó (FOAH), vagy ideiglenesen megadott (TOAH) gyermekek és a fiatalok pszichológiai programjában (K-servezet) résztvevők. A gyermekek számára a megfelelő oktatási szint kiválasztása a nevelési tanácsadó központok (CLB) feladata (Trelmans 2003; Van Rompu, Mondulter, De Coninck, Van Beunen és Exter 2007; Versmaet, 2010).

A jelenlegi gyogyepedagógiai tipológia a tanulók f6 fogynakosságai jellemzőik alapján kategorizálja. Nyolc fogynakossági típusot határoz meg:

- 1. típus: egyéni érzelmi sérültek (T1),
- 2. típus: középnyomás, vagy súlyos érzelmi sérültek (T2),
- 3. típus: súlyos érzelmi és/vagy viselkedési problémákkal rendelkezők (T3),
- 4. típus: mozgásszervi fogynakosságok (T4),
- 5. típus: kórházban, prevencióriumban gondozottak (T5),
- 6. típus: látássérültek (T6),
- 7. típus: hallássérültek (T7),
- 8. típus: súlyos tanulási nehézségekkel rendelkezők (T8).

A T1 és a T8 számára külön óvodai ellátás nem áll rendelkezésre, a T8 számára minden külön köznevelési oktatás sem. A T2 és a T3 körébe tartoznak valamennyi fogynakossági típus tanulói részt vehet – különböző feltételekkel – a többeségi oktatásban. Engedéllyel, meghatározott számban a T2, középnyomás, vagy súlyos érzelmi fogynakosság gyermekek is részt vehetnek a többeségi oktatásban, az inkluzív oktatás (ION) keretén belül. A köznevelési oktatásban megkülönböztetünk 4 képzési formát (OV). Az elsőben (OV 1) azok a tanulók vesznek részt, akik önálló életvezetésre képesek, a munka világában képesek boldogulni. Számukra az oktatás célja a felnőtt életre való felkészítés. Középnyomás, vagy súlyos érzelmi sérültek, súlyos érzelmi és/vagy viselkedési problémákkal rendelkezők, mozgásszervi fogynakosságok, látás-, illetve hallássérültek vehetnek részt a képzésben. A második képzési formában (OV 2) azok a gyermekek kerülnek, akik az oktatási menetet

képességek követni, védett körülmények között képesek dolgozni, illetve önálló életvitelt folytatni. Középnyomás, vagy súlyos érzelmi sérültek, súlyos érzelmi és/vagy viselkedési problémákkal rendelkezők, mozgásszervi fogynakosságok, látás-, illetve hallássérültek, valamint részt a képzésnek e formájában. A harmadik képzési forma (OV 3) szakképzési bázist azoknak a gyermekeknek, akik normális munkakörülmények között is képesek lesznek dolgozni. Egyéni érzelmi sérültek, súlyos érzelmi és/vagy viselkedési problémákkal rendelkezők, mozgásszervi fogynakosságok, látás-, illetve hallássérültek vehetnek részt a programban. A negyedik képzési formában (OV 4) azok a tanulók tanulnak, akik értelmi képességeik alapján a többeségi oktatásban vehetnek részt, azonban egyik okból a gyogyepedagógia biztosítása környezeti körülmények között részt az oktatásban. A súlyos érzelmi és/vagy viselkedési problémákkal rendelkezők, mozgásszervi fogynakosságok, kórházban, prevencióriumban gondozottak, látás-, illetve hallássérültek vehetnek részt az oktatás ezen formájában (Soubry, 1992; Okequiere, Mees, Van Goidenhooven és Vermans 2001; Trelmans 2003; Van Rompu, Mondulter, De Coninck, Van Beunen és Exter 2007; Versmaet, 2010).

Az iskolákban és 5 éves gyermekek, akik gyogyepedagógiai oktatásban vesznek részt, de hosszabb ideig (egy, vagy több év) kimaradnak az iskolai környezetből, egészésgügyi állapotuk miatt (pl.: törékeny csontok, súlyos fertőzőeszközzel fertőzött, részt vehetnek az ellátandó magánmunkai oktatási programban (FOAH). A T5 gyermekek, akik kórházban, vagy prevencióriumban tartózkodnak, az egészésgügyi iskolában folytatják tanulmányukat. Az iskolákban és 5 éves gyermekek, akik többeségi oktatásban vesznek részt, de egybe-függetlenül legalább 21 napig kimaradnak az oktatásból betegség, baleset, krónikus betegség miatt (pl.: veseelégtelenség, asztma, rákos megbetegedések) az ideiglenes magánmunkai oktatási programban tanulhatnak (TOAH). A virtuális iskolai környezeti program (Bed-net) segítségével az ágyhoz kötött 6-18 éves gyermekek otthonukból kivenetnek az iskolai munkák. A fiatalok pszichológiai intézményekben (K-servezet) gondozott gyermekek a tanulási oktatási ellátó oktatási intézményi feladatok ellátásával folytatják tanulmányukat a pszichológiai intézményben kívül, az iskolában is. Okequiere, Mees, Van Goidenhooven és Vermans 2001; Trelmans 2003; Van Rompu, Mondulter, De Coninck, Van Beunen és Exter 2007; Versmaet, 2010).

Azok a gyermekek, akiknél legalább az egyik egyéni oktatási esélyek miniatúrája (GOK-miniatúra) jellemző, prioritást élveznek az iskolában. E miniatúrák közé tartoznak a testi-vetér – anémia, illetve testvérpár, vagy több testvér egy utasán jelenléte egy iskolában, elsőbbséget élveznek más jelentkező gyermekekkel szemben. Amennyiben a gyermek szülői migrációs csoport – főként hajós, menekült, cigány, menekült vagy dolgozó, utazó közösség – tagja, a gyermek anyja nem rendelkezik legalább közepes végzettséggel, a gyermek pontatlan, vagy ideiglenesen, hosszabb ideig saját családján kívül nevelődik, a gyermek anyja, anyja, otthonában beszélt nyelv nem egyezik meg az iskola oktatási nyelvével, a tanuló prioritást élvez a jelentkezés során. A vásári menekült, és kereskedő gyermekek számára utazó óvodai szolgálat alakult ki a több vásári úrvonak mentén (Okequiere, Mees, Van Goidenhooven és Vermans 2001; Trelmans 2003; Van Rompu, Mondulter, De Coninck, Van Beunen és Exter 2007; Versmaet, 2010).

Azok a gyermekek, akik nem beszélnek hollandul, éppen megkezdtek az országba, vagy valamely nyelvi nevelési környezetben tartózkodnak, részt vehetnek az idegen anyanyelvű tanulók fogadó oktatásában (OK-AN) a többeségi oktatás keretén belül (Okequiere, Mees, Van Goidenhooven és Vermans 2001; Trelmans 2003; Van Rompu, Mondulter, De Coninck, Van Beunen és Exter 2007; Versmaet, 2010).

A földrajz régiója ugyan két nyelvet beszél, azonban többnyire franciájaknak hívják. Így a holland oktatási nyelvi intézmények, amelyek a régióban, annak vonzáskörzetében, illetve a nyelvi határon belülről helyezkednek el többségi nyelvi iskolákban részesülnek (*Vierstraete, 2003; Vierstraete, 2010*).

Gyógypedagógiai ellátás a többségi oktatás keretén belül

A flamand gyógypedagógiai rendszer létezését nyújtó a fogyatékos gyermekek számára, hogy a többségi oktatásban vegyenek részt. Három integrációs programot fejlesztettek ki a sikeres integráció érdekében. Ezek az egyenlő oktatási esélyek politikája (GOK), az integrált oktatás (GOI), illetve az inkluzív oktatás (IOV) projektek. Azonban a projektek nem jelentek sikeresek, ha nem állnak a tanulók rendelkezésére kiegészítő támogatások, mint a speciális tanácsadók, a siket gyermekek oktatását segítő olívak, a többi SNI tanácsok, a speciális pedagógiai politika a felsőoktatásban (*De Triendt, 2002; Franke, 2008; Dhont, 2010; Vierstraete, 2010*). A flamand gyakorlat bizonyos elemet a magyar ellátásban is megjelennek. Erről bővebben Háros Gyula tanulmányából tájékozódhatunk.

Az egyenlő oktatási esélyek politikája

Az egyenlő oktatási esélyek politikája (GOK), amely 2002-ben indult, a kikeresztés, a társadalmi szegregáció és a diskrimináció ellen küzd, így nagy hangsúlyt fektet a hátrányos helyzetű gyermekek ellátására is. Az egyenlő oktatási esélyek rendlete a többségi és gyógypedagógiai alap- és középiskolai oktatásra vonatkozik. Tartalmazza a szabad iskolaválasztás jogát, a helyi konzultatív platformok (LOP) és a Tanulási Bizottság (CLB) által biztosított tanulói jogbiztonságot, az integrált nevelési támogatást, amely lehetővé teszi az iskolák számára a széles körű fejlesztést a fogyatékos gyermekek számára. Az első GOK periódus 2002-ben, a második 2005-ben, a harmadik 2018-ban kezdődött. Az intézmények koordinálására, illetve ellenőrzésére helyi konzultatív platformok (LOP) és Tanulási Bizottságok (CLB) jöttek létre (*Von Rompu, Mandlitz, De Coninck, Van Beunnen és Ester, 2007; Vierstraete, 2010*).

Az egyenlő oktatási esélyek rendleteinek (GOK Decree) értelmében az iskolák, amelyek hátrányos helyzetű tanulokat, mégis arányban részesítik, többsegítettségnek jogosultak. A GOK gyermekek SNI órákban részesülnek, illetve az iskolai nyitvatartásban kimenetelükben szerepelnek. A követelmények sikeres teljesítésének segítésére a gyermekek rendelkezésére áll a sajátos követelmények rendszere, az SNI órák, a gyógypedagógiai támogatás, a készségszint mérési lépcső (DKO), a tudományos támogatás, a helyi konzultatív platformok (LOP) és a tanulási bizottságok (CLB) (*Von Rompu, Mandlitz, De Coninck, Van Beunnen és Ester, 2007; Vierstraete, 2010*).

A GOK értelmében az iskolák igénybe vehetik a következő kiegészítő támogatásokat: három egyenlő követő tanévben, amennyiben foglalkoznak a GOK mutatók legálább egyével rendelkező vizsgált jelentést kapnak az utolsó három tanévről. A minimális kérés az alapfokú oktatásban BAO, illetve a középsőfokú oktatásban SO első évfolyamán a tanulók 10 %-a, a magasabb évfolyamokon a célszámot 25 %-a. Az egyenlő esélyek iskolaszempontú fejlesztéséhez az iskolák határozzák meg, hogy mely célok megvalósítására törekednek a többleterforrással, hogyan kívánják ezeket a célokat elérni, valamint hogy miként végez értékelést. Ezek a célok lehetnek a feljebb és a tanulási kimenetelnek megfelelő, továbbá nyelvi kompetenciák fejlesztése, a kulcskompetenciák előmozdítása az

alappfokú oktatásban; az interkulturális oktatás a középiskolai oktatásban; a progresszív és az orientációs a szocio-emocionális fejlesztés; a tanulói és szülői részvétel fejlesztése. Ezen felül célok lehetnek még klaszterspecifikusan a következők: az első klaszterben a fejlődési és tanulási kimenetelnek megfelelő, a második klaszterben a tanulók nyelvi kompetenciáinak fejlesztése; illetve a harmadik klaszterben a tanulók pozitív önképének, illetve a szociális készségeinek fejlesztése. Minden hároméves periódus harmadik évében a felügyelőség ellenőrzi, hogy a GOK iskolák végrehajlják-e a kidolgozott célokat. A vizsgálat kiterjed az SNI órák használatának módjára, az elért fejlődési mértékre. A vizsgálat során az iskola és a tanulói populáció kártyáit figyelmeztetjük. Ezen túlmenően a felügyelőség vizsgálja az iskolák befektetéseit is. Ahhoz az esetben, ha a felügyelőség vizsgálata negatív eredményt hoz, az iskola elvesztí a következő hároméves periódus GOK támogatását (*Von Rompu, Mandlitz, De Coninck, Van Beunnen és Ester, 2007; Vierstraete, 2010*).

Az iskolák szabadon kiválaszthatják, hogy miként használják fel az SNI órákat, amennyiben az órák valós céljukat elérik, és a tanulók fejlődését szolgálják. illetve az órákat ellátó gyógypedagógusok szándékát is szabadon választhatják meg. 2007. szeptember 1-jétől a hátrányos helyzetű tanulók számára 40 %-os növekedése az eredményezte, hogy az intézmények több gyógypedagógust foglalkoztatnak. A 2009-2010-es tanévtől a korábbi oktatási prioritás politikai (OV) a GOK-ba integrálódik. Az intézmények ahhoz az esetben jogosult SNI órák igénybevétele, amennyiben az iskola legalább 40 %-ban fogad TI (gyenge értelem) sőtly 65%-ig T3 (súlyos értelem) és/vagy vészkedési problémával küzdő) tanulót, akiknek eddigsem a GOK mutatóban lett végzettséggel nem rendelkezik (legalább középiskolai bizonyítvány), beillesztési saját tantervébe a GOK alapelveket, és kedvező vizsgálati eredményt értek el az elmúlt 3 éves periódus második ciklusától az iskolai évközléséig (*Vierstraete, 2010*).

Az Egyenlő Oktatási Esélyekért Központ támogatást nyújtott a flamand GTO nyelvi és oktatási központ (először a holland mint második nyelv központja) a K.U. Leuven-hez kapcsolódva átvevte a központ szerepét. Azoknak az óvodáknak a pedagógusait, amelyek legalább 25%-ban GOK gyermekeket látnak el, jogosultak egy úgynevezett másodlagos támogatásra, amely egy intenzív támogatási foglalkoztatásba, a személyre szabott pedagógiai és didaktikai megközelítésre koncentrált (*Vierstraete, 2010*).

A helyi konzultatív platformok (LOP) annak érdekében hozták létre, hogy a GOK politikai végrehajtását segítsék helyi szinten. A platformok először központi pedagógusok, etnikai kisebbségek, hátrányos helyzetű közösségek képviselői, integrációs szakértők, szakemberek, társadalmi-gazdasági partnerek találkoztak. A platformok fő feladata közre tartozik a GOK politikai céljainak értelmében az optimális tanulási feltételek biztosítása, azaz minden tanuló számára a fejlődési esélyek megvalósítása, a kikeresztés, a szegregáció, a diskrimináció és a társadalmi kohézió megszüntetése; az idegen anyanyelvű tanulók foglalkoztatása, segítése, bevezetése az OKAS programba, valamint ezen tanulók fejlődésének nyomon követése. A közvetítő funkció értelmében, amennyiben egy SNI tanulót a források hiányában hiányozva elutasítják, a helyi konzultatív platform elindít egy közvetítési eljárást, hogy az elutasított tanulók megfelelő ellátást a lehető leg hamarabb megkapják, akár a szülők bevonása nélkül is. Amennyiben a gyermekek egyet-módot mutatnak el a platform nem markorizál köztbe, amíg a szülők segítségüket nem kérik. A platformok ezen felül a kiegészítők bevonására is gondoskodnak, információs központként működnek a szociális és kiegészítő nyelvi szülői számára, informatívai szolgáltatást az iskolai fejlesztési követelményekről, illetve pályázatokon keresztül lehetőségeik biztosítását

[illegible]

Abram az őshen, ha a szülők nem értek egyet a döntéssel, amellyen egyetemre kell elutaznia az iskolán, panaszát nyújthatja be a Tanulói jogok Bizottságának (CJLB) az elutasított szülő értesítését követő hat hónapon belül. A panasz beérkezését követő huszonegy napig, majd a szülők értesítését kapnak, hogy beadványukat felveszik-e és milyen következtetéseket vonnak le abból. A tanácsadók általában megpróbálják a feladatot megoldani, de ha ez nem sikerül, az elutasított, a nem nyújtott platform (LOP) kérését kiadják egy alternatív intézkedési gyűjtemény számára. Abram az őshen, ha a gyerekek kérésüket iskolán nem nyújtják be, megfigyelés érdekében, bíróság szabinak bír. A Tanulói jogok Bizottságának a feladat komitál, 2002. 09. 27-i határozata hívja, erre az. Jánatának l-gén egyet, elterve. A Bizottság autonóm hatáskörrel rendelkezik, minden oktatási szinten működik. (Vesztar, 2010).

Az integrált oktatás (GON)

Az integrált tanítás az óvodai, az általános és a középiskolai tanulmányi felkészítéssel szorosan kapcsolódik össze. A tantervben az integráció megvalósítását szolgáló feladatok is jelen vannak. Kivétel képez az egyetemi képzés. Az integrációt oktatási tanácsok a többségi és kisebbségi vezetők részli együttműködésével támogatják. A tanterv 1993-ban kezdte megalkotását a T4 (mozgássérült foglalkoztatás), a T6 (hallásvesztés), a T7 (hallásjellegű) és a T8 (mozgássérült tanulók) feladatokkal. A tanterv 1994 óta a T1 (nyelvi és értelmi sérültek), a T2 (középiskolai, vagy felsőfokú tanulmányi felkészítés), a T3 (szilveszter és érzelmi élesség) vizsgálatát problémaközpontú tanulmányokkal és a T8 (első) tanulási megismerési feladatok tanulási feladatok integrált oktatásának megvalósítását. *Willems, 2002; Tienhuis, 2003; Van Raanen, 2004; De Cock, Van Beuningen, 2007; Driess, 2010; Verschuere, 2010; Driess, 2011).*

[illegible][illegible][illegible]

Az inkluzív oktatás (ION)

[illegible]

A 12. (közvetlen, vagy sajátos érdeklődő) iskolák, tanintézmények ellátják az ION tantervben, jogszabály 5.5. kiegészítő tartalmi órát, vagy tantárgyabból egy órára diákokkal, valamint 250. cikk 6. szövegét is, mindkettő éves integrációs tantervükben, a gyermekekkel (az utazó pedagógus költségeinek fedezésére). Ezeknek a forrásoknak köszönhetően az osztály, tantárgy, a gyermek hozzáfér a pedagógiai és didaktikai tananyagokhoz, amelyek

a tanuló optimális integrációjához szükségesek, hogy a többségi osztályban vehessen részt az oktatás és minden egyéb levetkenység teljes időtartama alatt (Verssarete, 2010).

Az 1996. július 8-ai rendelet, illetve az 1997. február 25-éi alapfokú oktatási rendelet előírta a foglalkoztatottak előbbeségi oktatásának tanuló gyermekek speciális tantervező-rendje, igényfelmérője, jogosultsága. A Foglalkoztatás Személyek Nemzeti Egyetemesegének (VOP) munkái a foglalkoztatás, 2007 óta a Foglalkoztatás (VO) munkái is azonosítottak, ezen szakaszok használatára. A Foglalkoztatás Személyek Nemzeti Egyetemesegének (VOP) munkái a foglalkoztatás, 2007 óta a Foglalkoztatás (VO) munkái is azonosítottak, ezen szakaszok használatára. A Foglalkoztatás Személyek Nemzeti Egyetemesegének (VOP) munkái a foglalkoztatás, 2007 óta a Foglalkoztatás (VO) munkái is azonosítottak, ezen szakaszok használatára.

[illegible]

Bizonyos csoportok, mint a fogorvosok személyek, amelyek külsőreprezentatív funkciójuk, valamint az egészségügyi foglalkozások személyek sok esetben általánosvilágiasítási maradványai a foglalkozásokban. Az emberek külsőreprezentatív funkció személyek foglalkozásokban való bevonásának aránya harmadidány, mint a vállalkozások elektronikus befektetési személyek a tőke, illetve szociális-fittességtel, 19-4 éves kérészetek az első, tanácsai a foglalkozások, míg a helyen nem rendezés foglalkozások személyek az arány 56%. A külföldi hallgatók elcsúszás hallgatók 60-72-ai valamint szűk országjából érkeztek. Sok külföldi hallgató nem magános szociális személyek által engedélyezett, azonban nem alkalmasnak bizonyultak módszerekkel és problémákkal küzdelem. Az új finanszírozási hálózattal érkezőkben a hallgatók oktatásuk és tanulmányok, az egészségügyi foglalkozások személyek többlettelmutatásnak, egyetemen és főiskolák tanulmányi összességének jogszerűségét *(Vasvári et al., 2010)*.

2008. januárban megalkadt az *Infektívus felsőoktatási támogatási* (SIHO) tanács és munká a felsőoktatásban elvezetett program a mozgáskorlátozottak számára. A támogatás a Nyugat-Finnhálj Felsőiskola (Högskola) West-Vaanderen, a Gent Egyetem (Universiteit Gent) és a Brüsszeli Szabadegyetem (Vrije Universiteit Brussel) közötti együttműködés (VEHO) oldatként jött létre. Különböző, hogy segítse az intézmények közötti és a SNV politika bevezetésében. A mozgássérült figyelemmel haladást (TH), akik részt vesznek venni a felsőoktatásban, vagy felsőoktatási keretben közötti szociális és tudományos támogatást és tanácsot kaphatnak a támogatásból. (Vermeir, 2010)

Összegzés

[illegible]

Az élet válságai, levetélt élmény, hogy információkat, tapasztalatokat szerezhetünk az életünk különböző területeiről, és ezeket a tapasztalatokat a jövőben alkalmazhatjuk. Ez azt is jelenti, hogy az életünk során sokszor kell megváltoztatnunk a szokásainkat, és ez a változtatás nem mindig könnyű. A változtatás azonban szükséges, ha szeretnénk fejlődni, és ha szeretnénk a legjobbat kihozni magunkból. A változtatás tehát nemcsak a jövőnk érdekében, hanem a jelenünk érdekében is szükséges.

SZAKIRODALOM

De Tindemans (1925). *Naar de gewone kleuterschool*. Als kiezen zonder vanzelfsprekendheid wordt Gramsc, Leuven: Apeldoorn.

Dhont, Krisstoff (2010). *Inclusief onderwijs in Vlaanderen*. Zoegreede, maart april mei/juni 2010, 2-9.

Dunne, Kuitzen (2011). *Collegiaal regionaal overleg tussen (Bu)do en (Bu)SO*. *Herengracht*, Katholiek Basissonderwijs, januari 2011, 130-131.

(2009). Flemish agency for disabled people. VAPH, Brussel.

Frank, Rob (2008). *Vasson inclusief onderwijs: Veen, Invoeringsprogramma*. Gramsc, Amsterdam: Apeldoorn.

Groesbeek, P., Mees, B., Van Goudenhoven, S., Vastmans, K. (2001). *Koepunten in de praktijk van het buitengewoon onderwijs in Vlaanderen. Analyse van het persoonsdossier van onderwijsverzoeken, leerlinggegevens en ouders*. Etnoport OBPO vzw, 10.

Afdeling Orthopedagogiek, Leuven, Kiekenven.

- Graindourze, Linda (2002): *Inclusief? Dat is heel gewoon. Een praktijkverhaal*. Caleidoscoop, januari-februari 2002. 32-35.
- Herreweghe, Caroline (2008): *Handelingsplanning in het buitengewoon basisonderwijs. Praktijkvoorbeelden uit het onderwijs voor kinderen met een verstandelijke beperking*. Garant, Antwerpen-Apeldoorn.
- Soubry, H. (1992): *Wegwijzer*. Nationaal Verbond van het Katholiek Buitengewoon Onderwijs, Brussel.
- Mortier, Kathleen - Schauwer, Elisabeth - Van de Putte, Inge - Van Hove, Geert (2010): *Inclusief onderwijs in de praktijk*. Garant, Antwerpen-Apeldoorn.
- Tielemans, Jos (2003): *Onderwijs in Vlaanderen. Structuur-Organisatie-Wetgeving*. Garant, Antwerpen-Apeldoorn.
- Van Deuren, Guy (2002): *De verwijzing van leerlingen van het gewone onderwijs naar het buitengewoon onderwijs en omgekeerd*. Caleidoscoop, januari-februari 2002. 18-25.
- Van Rompu, Wim - Mardulier, Theo - De Coninck, Christine - Van Beeumen, Luc - Exter, Els (2007): *Leerzorg in het onderwijs*. Garant, Antwerpen-Apeldoorn.
- Verstraete, Natalie (2010): *Flemish Eurydice report 2010*. Department of Education and Training, International Relations Office, Eurydice Flemish Community, Brussel.
- Willems, Lieve (2002): *Kortsluiting tussen het CLB-decreet en de BuO-regelgeving*. Caleidoscoop, januari-februari 2002. 12-17.